

Evaluating Comparative Research: Mapping and Assessing Current Trends in Built Heritage Studies

המאמר חוקר את השאלה: מהם המאפיינים וקני המידה של מחקר השוואתי בתחום שימור המורשת הבנויה? ומציע מספר קריטריונים לעיצוב מחקר עירוני משווה כך שיוכל לתרום לקידום מדיניות.

מחקרים השוואתיים בתחום שימור המורשת הבנויה בדרך כלל בוחנים ומנתחים פרקטיקות קיימות, דפוסי מדיניות ויוזמות מקומיות. עם זאת, היכולת של מחקרים אלה להפיק מסקנות ברות הכללה היא לעתים מוגבלת ולכן גם בעלת חשיבות משנית למקבלי החלטות. ממחקר משווה אנו יכולים ללמוד על העולם, וגם קצת על עצמנו. אנו יכולים לקבל תחושה והשראה מהמקובל והמתרחש במקומות אחרים (Sense of Scale). עם זאת, מחקרים רבים בתחום שימור מבנים בארץ ובעולם הם יחסית אינסולריים, מבודדים, וממוקדים במקרים בודדים שמהם קשה ללמוד ולהכליל. בניסיון להעלות את המחקר המשווה על נס, המאמר ממפה ומאפיין את האופן בו מחקר השוואתי בתחום המורשת הבנויה נערך בפועל. זאת, על בסיס סקירה ביקורתית של למעלה מ-100 מאמרים וספרים בתחום.

ניתוח המקורות האלה מתבסס על סיווג שמועלם וברק מציעים. הסיווג אמנם נגזר מניתוח מחקר השוואתי בתחום המורשת הבנויה, אך הוא רלוונטי גם למחקר עירוני משווה באופן כללי.

הסיווג מורכב מארבעה קריטריונים: (1) מספר המקרים שעומדים להשוואה, (2) המיקום הגיאוגרפי של המקרים הנבחרים, (3) היקף ההשוואה – (בין-עירוני, בין-מדינתי, או שילוב של השניים), (4) רמת ההבניה (כלומר תיכונות) של ההשוואה.

הממצאים מצביעים על כך שהמחקר השוואתי בתחום המורשת הבנויה מתבסס על מספר יחסית קטן של מקרים ולא על מדגם משווה של מקרים רבים, עיקרו מבוסס על אירופה וצפון אמריקה, נוגע בהיבטים בין-עירוניים ובין-מדינתיים, ורוב ההשוואות (יחסית) מתוקנות.

המאמר מסתכם בהצעה כי על מנת שמחקר השוואתי בתחום יוכל לתרום ליצירת מדיניות לטובת מקבלי החלטות רצוי כי יתבסס על מספר מקרים גדול, באופן שמרחיב את מעגלי המחקר מעבר למדינות מפותחות, ישווה בין ערים שונות במדינות שונות, על בסיס קטגוריות מובנות וברורות.

התמונה המצורפת מופיעה בגוף המאמר והיא מראה את הפריסה הגיאוגרפית של מחקר משווה בתחום שימור המורשת הבנויה. הטבלה המצורפת מסכמת את עיקרי הממצאים לגבי הקריטריונים שמועלם וברק מציעים למחקר משווה.

ד"ר ניר מועלם הוא ראש המעבדה למחקר מדיניות התכנון בפקולטה לאדריכלות ותכנון ערים בטכניון.

ד"ר ניר ברק הוא פוסטדוקטורנט בפקולטה לאדריכלות ותכנון ערים בטכניון וחבר הקבוצה "ערים, מגוון, וצדק מרחבי".

קישור למאמר (זמין באופן מלא) – <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/3/677>